

GUIDE: **AT ARBEJDE MED** **ORD OG DRAMATIK** **I INSTRUMENTALMUSIK**

HENRIETTE BONDE-HANSEN



Hvordan kan jeg tænke DRAMA ind i mit indstuderingsarbejde?

Hvordan kan jeg bruge SPROG til at skabe mening i det, jeg spiller?

Hvordan kan jeg opnå kontakt til en dybere EMOTION
og gøre mit musikalske udtryk stærkere?

Hvordan kan jeg arbejde med en KARAKTER/ER i musikken?

Hvordan kan jeg skabe UNDERTEKSTER
og opnå nærvær og frihed i mit spil?

Introduktion

Guiden giver dig trin for trin (1-10) en metode til at arbejde dramatik ind i din musik. Du kan bruge den som inspiration i din daglige øvning.

Du kan vælge at arbejde med et eller flere elementer fra guiden, i korte forløb eller over længere tid.

Guiden er ikke rettet mod din performance, men mod din indstudering og forståelse af værket.

I løbet af de første trin bruger du ikke dit instrument.

Du skal helst have adgang til et større spejl, når du arbejder. Vælger du at arbejde uden spejl er det vigtigt, at du allierer dig med en medstuderende som i denne proces kan give dig feedback.

For mere perspektiv og baggrundsviden kan du lytte til min podcast som består af to dele: Introduktion til guiden og en fortælling om arbejdsprocessen bag projektet "Lyd som dig selv":



Trin 1: Inddel dit musikstykke i afsnit

Begynd med at inddele dit musikstykke i afsnit: inddel først i store afsnit, herefter eventuelt i mindre afsnit. Hvert afsnit indikerer et skift i musikken. Et skift kan være harmonisk, dynamisk, noget der allerede er noteret i partituret eller lignende. Noter i dit partitur eller et andet sted hvor det giver mening for dig. Hvis dit musikstykke er meget langt anbefaler jeg, at du inddeler det i store afsnit og måske kun går i detaljer med centrale steder.

Trin 2: Find et handleverbum til hvert afsnit

Find herefter et handleverbum til hver af dine afsnit: skriv dem ned som overskrifter i partituret eller et andet sted hvor det giver mening for dig.

Et handleverbum er et aktivt ord der skaber handling og bevægelse. Det kan senere i processen karakterisere de følelser, du mener optræder i afsnittet.

Eksempler:

Gestikulerer

Svømmer

Springer

Taler til fornuft

Omfavner

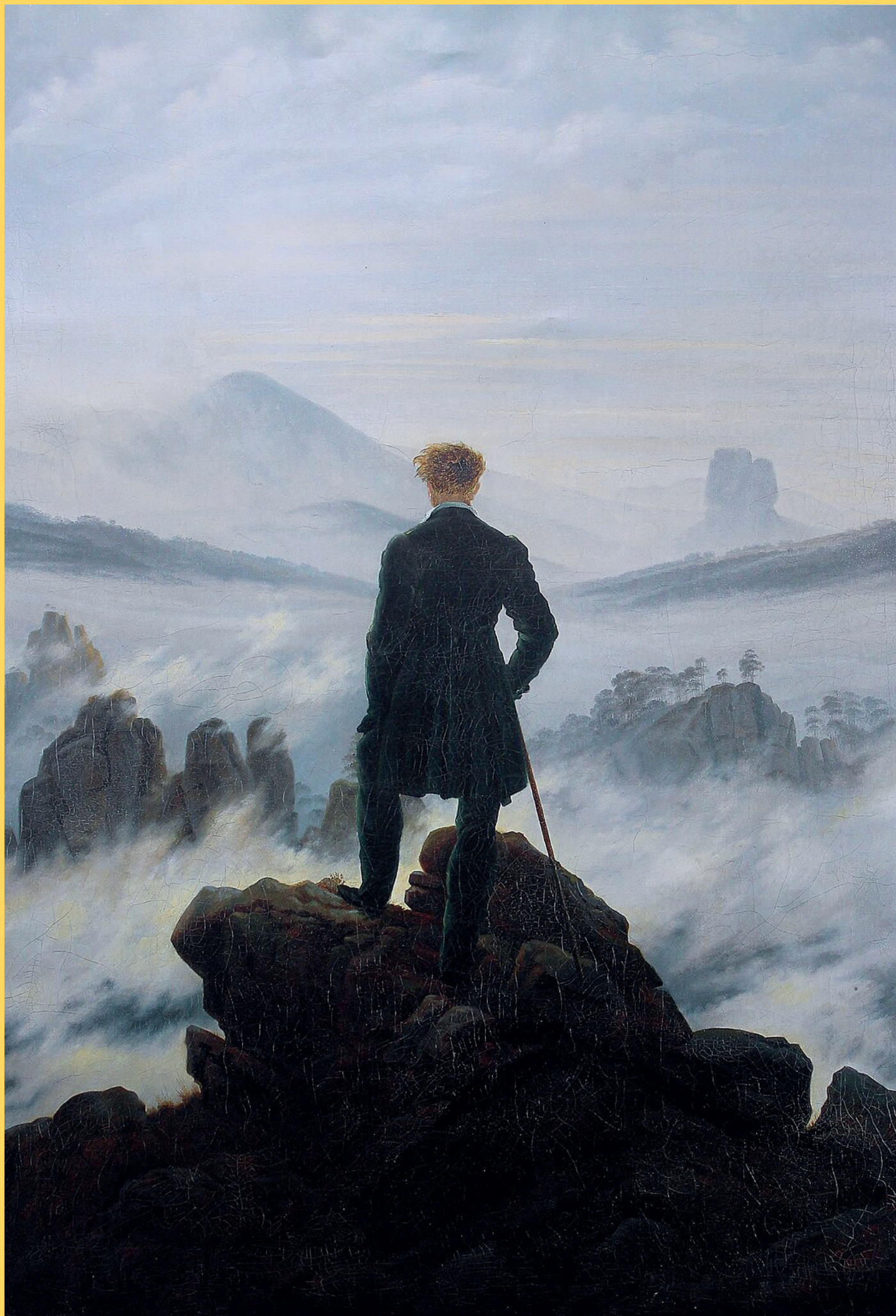
Rusker

Danser

Diskuterer

Ved at vælge et handleverbum kobler du fra starten afsnittet til en konkret følelse og ikke en abstrakt stemning. Tænk f.eks. på billedet "Vandreren over tågehavet" af den tyske kunstner Caspar David Friedrich (1774-1840):

Spiller du tågen eller vandreren? Det er ikke tågen der er interessant, men hvad vandreren tænker/føler!



Trin 3: Vælg en gestik der understøtter dine handleverber

Vælg så en gestik der passer til og understøtter dine handleverber. Noter eller tegn det, hvis du foretrækker det.

En gestik er en fysisk bevægelse f.eks. med hovedet, en arm, et ben eller hele kroppen.

Eksempler:

Løftede arme

Bøjet hoved

Ben der sparker

Ansigt gemt i hænder

Hovedrysten

Arm der rækker frem

Twistet ryg og drejet hoved

Liggende fladt på gulvet



Om lidt skal du hen foran spejlet og lege. Du skal udføre din gestik fysisk! Begynd med at have fokus på dit ansigt: Hvordan kan det se ud når du gestikulerer, svømmer, springer osv.? Afprøv flere forskellige versioner, tag dig god tid til at blive fortrolig med det og vælg det, du bedst kan lide og som bedst udtrykker hvad vandreren tænker/føler!

Trin 4: Fokuser på din krop

Bliv ved spejlet, men flyt nu fokus til din krop: Hvordan kan den se ud når du f.eks. gestikulerer, svømmer, springer osv. Også her bør du afprøve flere forskellige versioner og ikke være bange for at eksperimentere. Er der en oplevelse i dit liv, hvor du tydeligt husker din fysiske reaktion på et eller andet? Det kan du måske med fordel bruge her. Når du udfører disse forskellige kropslige udtryk, vil du naturligt komme i kontakt med dit følelsesregister - du har jo handleverbet i tankerne, og kropsudtrykket skal afspejle det. Vælg det du bedst kan lide, og gå så tilbage til ansigtet.

Trin 5: Ansigtsudtrykket og dit instrument

Repetér ansigtudtrykket fra før og mærk at du rammer "det rigtige" hver gang. Brug spejlet eller få feedback fra din fortrolige medstuderende. Husk at trække vejret!

Nu skal du have dit instrument med! Find en løsning hvor det er muligt for dig både at spille og kigge i et spejl (eller få feedback). Prøv så som et eksperiment at spille en frase i dit musikstykke, mens du holder ansigtsudtrykket og læg mærke til om noget ændrer sig. Det kan være f.eks. klang, anslag, frasering, strøg, tempo, dynamik og/eller vejrtrækning. Læg også mærke til om du kan holde ansigtsudtrykket selv om du skal tænke over fingersætning, kigge på tangenter, placere buen, trække vejret osv.?

Øvelsen består i at kunne fastholde et udtryk både inden og under dit spil! Hvis ikke det er muligt at holde ansigtsudtrykket mens du spiller, alt afhængig af dit instrument, så må du øve dig i at holde udtrykket før og efter du spiller.

Trin 6: Fasthold et udtryk mens du spiller

Sæt ansigtsudtrykket og dit kropslige udtryk sammen til en helhed. Spil nu frasen fra før i dette totale udtryk. Her udtrykker ansigt og krop tilsammen en bestemt følelse eller sindstilstand. Det kan betyde, at du må spille på klaveret stående, på violinen bagoverbøjet eller liggende, på fløjten med vægten på det ene ben, op ad en væg, med lukkede øjne, på basunen marcherende, på celloen med stolt løftet hoved, kroppen hældende til den ene side eller noget helt andet.



Øvelsen består igen i at kunne fastholde et udtryk både inden og under dit spil. Det samme gælder her: hvis ikke det er muligt at spille frasen og holde dit totale udtryk, altså den måde ansigt og krop tilsammen udtrykker en bestemt følelse eller sindstilstand, så må du øve dig i at holde udtrykket før og efter du spiller. Noter dig hvilke musikalske ændringer der måske opstod her!

Trin 7: Skab din karakter

Gå nu tilbage til dit musikstykke og præciser en karakter/er:

Kan du beskrive den/dem?

Er der en indre monolog, en dialog?

Hvor er det og hvornår er det?

Hvad vil din karakter/er og hvorfor?

Kan du sætte dig i karakterens sted?

Kan du finde en rollemodel, du genkender?

Prøv bevidst at påtage dig en eller flere af dine karakterer, mens du spiller. Gennem dette legende arbejde med bevidst at påtage dig en karakter/er vil du sikkert opdage flere mulige veje at gå i dine musikalske valg!

Trin 8: Opstil scenarier med din karakter

Brug lidt tid på at stille forskellige scenarier op for din karakter/er. Et scenarie er et set-up af en bestemt situation, mulig begivenhed eller en opdigtet handling.

Her kan du evt. benytte "det magiske hvis", der er et arbejdsredskab til at mobilisere fantasi og kreativitet ved spørgsmålet om, hvordan en karakter ville reagere, hvis den befandt sig i den eller den situation. Begrebet blev introduceret af den russiske skuespiller, instruktør og pædagog Konstantin Stanislavski (1863-1938).

Hvis du lader din karakter/er indgå i en ny handling, hvordan lyder din musik så? Er der noget, der er nemmere at spille, sjovere, føles mere frit, opdager du noget nyt, eller spænder det ben for din udførelse osv.?

Du har nu taget skridtet til selv at iscenesætte noget af din musik! Med iscenesættelse menes her en proces, hvori man vælger eller tilpasser for eksempel en operascene, et teaterstykke eller en films scenerum.

Trin 9: Skriv din tekst

Så er du parat til at skrive tekst. Det kan for eksempel være en replik til din karakter/er, altså en sætning eller et ord som karakteren siger til sig selv eller andre. En replik du kan sige højt eller høre i dit indre, mens du spiller. En replik du kan tænke lige inden, du spiller (eller lige inden du går på scenen). Det kan betyde, at du i en periode holder pauser, hvor der ikke er noterede pauser, at du spiller mere staccato, mere legato, sætter tempoet op eller ned, osv. Du kan også vælge et eller flere centrale steder i musikken og skrive tekst som en sang - det kan ovenikøbet være, at du under din øvning kan synge denne tekst samtidig med du spiller! Disse replikker kalder jeg undertekster. Det er ord, sætninger eller indre monolog, der kører parallelt med musikerens udøven. Dine undertekster vil på et senere tidspunkt kunne være din følgesvend, f.eks. ved koncert/performance.

Trin 10: Øv dig og udforsk rollen

Øv dig for sjov i at sige replikkerne højt, flere gange og på flere forskellige måder. Udforsk betoning, toneleje, accenter, tempo og forskellig dynamik. Også her er det gavnligt, at turde lege, husk at du er rollen, ikke dig selv! Det giver dig alle muligheder! Ved at arbejde med ord, tekst og replikker når du øver, udvider du din tilgang til musikken og åbner for dens fortolkningsmæssige mange muligheder – forhåbentlig opnår du i sidste ende større nærvær og frihed i din optræden og måske ender du med at lyde endnu mere som dig selv!

God fornøjelse!

Ordliste

Handleverbum: Aktive ord der skaber handling og bevægelse. Aktive ord der senere i processen kan karakterisere de følelser, du mener optræder i afsnittet.

Gestik: En fysisk bevægelse f.eks. med hovedet, en arm, et ben eller hele kroppen.

Totale udtryk: Ansigt og krop der tilsammen udtrykker en bestemt følelse eller sindstilstand.

Scenarie: Et set-up af en bestemt situation, mulig begivenhed, en opdigtet handling.

Det magiske hvis: Et arbejdsredskab til at mobilisere fantasi og kreativitet ved spørgsmålet om, hvordan en karakter ville reagere, hvis den befandt sig i den eller den situation. Et begreb introduceret af den russiske skuespiller, instruktør og pædagog Konstantin Stanislavski (1863-1938).

Isenesætte: En proces hvori man vælger eller tilpasser for eksempel en opera, et teaterstykke eller en films scenerum.

Replik: Sætning eller ord som karakteren siger til sig selv eller andre.

Undertekst: Ord, sætninger eller indre monolog der kører parallelt med musikerens udøven.

